

Jess G. Berthelsens 1. maj-tale

Taler

Jess G. Berthelsen
Forbundsformand for SIK

Dato

1. maj 2017

Sted

Nuuk, Grønland

Omstændigheder

Sulinermik Inuutissarsiuteqartut Kattuffiat, *SIK*, Grønlands største lønmodtagerorganisation, dannet i 1956 under navnet *Grønlands Arbejder Sammenslutning (GAS)*.

Læs om SIK på lex.dk

Ataqqinartut sulisartoqatika.

Ullumikkut ulloq sulisartut ullorsiornissinni pilluangaaritsi, kingumummilorsioqqippugut takutinniarlugu uagut siulitta ilungersungaarlutiik ulloq taanna sulisartut ullorsiortarfissaattut suliniuteqangaarnermikkut angusimagaat, taamaasilluta sulisartut ataatsimoorluta oqariartorsinnaaniassagatta.

Kommunalbestyrelsemut qinerseqqammerpugut, qineqqusaarsimasut aammalu kommunalbestyrelsemut qinigaasut pilluaritsi, aammalu ilissi qineqqusaaqataasimasut pilluaritsi, taamatummi qineqqusaaqataanissigut aamma kivitseqataagassi.

Qineqqusaarnermi kommuunerujussuarni sumiiffinni tamani qineqqusaartut soorunami ineriartortitsinissaminnut qineqqusaaruteqarput, tamannalu pissusissamisorpoq, tamarmillu qineqqusaarutigaat sumiiffinni inerisaanermikkut suliffinnik pilersitsinissaq, taamaasilluni sumiiffinni suliffissaaleqineq millisaaffiginiassagamikku, taamatullu sumiiffinni allanut noorarneq unitsissinnaassallugu neriutitigamikku.

Kisianni atagu pissusiviusunut pulalaarta. Inuiannguit maani nunarujussuarmi taamaallaat 55.750-iuvugut, sulilu ajoraluartumik ikiliartorluta, taamatullu ikiliartuinnassagutta ukioq 2030-imi 54.251-iinnanngorsimassaagut, tassa 1.299-inik ikileriarluta.

Naatsumik oqaatigalugu inuiannguusugut maani nunarujussuarmi tamatta

kommuunerujussuarni sapinngisamik suliffeqarfinnik inissianillu pilersitsinikkut 55.750-it pissarsiariniarsaraagut. Tassami imaappoq, sumiiffinni meeqqiorneq annertusinngippat, kommuunerujussuarni inuit qarmakkagut / aggersakkagut, nuutsinniakkagut inuiaat taakkuinnaapput.

Allatut oqaatigalugu nunatta avataaniik inunnik nuutsitsinngikkutta uagutsinnut ”arsaartussaagut” / ”mangiassaagut”.

Pissusiviusummi ilaatigut imaammata, sumiiffiit ilaanni suliffiuteqareerpugut sulisussaaleqiffiusunik, sumiiffiillu ilaanni sulisussaaleqineq annertoqaluni, tassalu sumiiffiit ilaanni sulisussaaleqiffiusuni illoqarfinniik allanniik suliertortoqarnianngippat imaluunniit nuuttoqarnianngippat periarfissatuaavoq avataaninngaanniik nunatsinnut nuutsitsinissaq.

Piviusut aamma imaapput sumiiffiit ilaanni inissiar-suarnik isaterivugut / piiaavugut, inissarsuit taakkua ukiut arlaqalermata nuuffigineqaratik inuttassaqqanngimmata, illuanilli aamma sumiiffiit ilaanni inissaaleqisoqaqaluni.

Inuiannugit taakkuusugut amerliartunngikkutta siunissami immitsinnut unammilluta sumiiffinninngaanniik arsaartuiniarsarissaagut. Aningaasaateqarnerit ajugaassapput – taamaattuaannarpormi, inatsisitigut arlaatigut aqunneqanngikkunik.

Taamaattumik isumaqarpunga piffissanngortoq immitsinnut aperissalluta nunarujussuarput angeqisoq, inukeqisoq, siunissami qanoq ineriartortinniarparput ? Pisuussutigullu nuna tamaat isigalugu qanoq agguataarniarpagut ? Maannakkut nunatta pisuussutai annertunerpaat tassaapput aalisakkat, minnerungitsumik qalerallit raajallu, saarullilli aamma malinnaalerput. Allanimmi maannakkut aningaasarsiorfeqanngilagut, aatsitassarsiorfik ataaseq aallarnisartoq eqqaassanngikkutsigu.

Aanalu qularnangitsoq qalerallit taakkupput nuanatta avannaani ukiuni kingullerni annertoqisumik inuussutissarsiuutigineqartut, nunattalu karsianut annertuumik pilersueqataasut aammalu annertuumik sulisussanik pisariaqartitsisut. Assersuutigalugu 2030-mi Nuummi 30.000-nngorsimassagutta taava kikkut nunatta avannaani aalisakkerissappat ? aalisakkerinerlu maannakkut nunatsinnut annertunerpaamik pilersuisuusoq allanimmi peqannginnatta, taava pisariaqalissaaq, assersuutigalugu Kinamiik

sulisussanik pissarsinissaq. Pissusiviusortaaq aamma uaniippoq Nuummut nuttarneq taamatut ingerlaannassappat 2030-imi Nuummi inuit 21.555-nngorsimassapput, taakkualu kisitisit aamma piviusuupput. Tassa qanorluunniit kisitsisinik nikisitseqattaaralarutta pissusiviusut taamaapput.

Isertuussimanngisaannarparput SIK-miik neriukkatta Kujataani aatsitassarsiorneq aallartissasoq, taalluaannarlugu Narsaq. Taanna ammarpat ingerlallualerlunilu nunallu sumiiffiinut, soorlu assersuutigalugu Nuummut inuit noorarsimappata, taava taamanikkornissamut kujataani kikkut sulisorissavagut ? Maannakkummi Nunatta kujataa inuerukkiartorpoq, tamannami kisitsisit takutippaat. Ullumikkut politikkerimik ataatsimilluunniit ersarissumik oqariartortumik tusaanikuunngilanga kujataani atorsinnaasumik ineriartortitsinermik tikkuussisinaasumik – aatsitassarsiorneq eqqaassanngikkaanni.

Pissusiviusummi imaammata, maannakkut Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaat amerlasuunik sulisullit annertunerpaartaat Nuummi inissisimapput, taakkuuppullu annertoqisumik Nuummi illoqarfiup siuariartornerannut pilersuisut, suliffeqarfiimmi taakkua annertoqisumik suliffeqarfinnik allanik suliassaqartitsisuupput.

Uani erseqqissaatigisariaqarpara Nuuk taannaammat maannakkut ersarissumik taamatut pilersaaruteqarluni saqqummertoq. Nuuk taagakku piaarinerunngilaq, tassami pilersaaarutit Nuummiimmata, maannakkullu takusinnaannginnakku ersarissumik Sermersooq tamaat inerisassallugu qanoq pilersaaruteqartoqarnerseq, Paamiummi ? Tasiilarmi ? Ittoqoortoormiummi ? Qeqertarsuatsiaammi ? Taavalu Sermersooq kommuuni pilersaarpat 2030-imi 30.000-inik Nuummiittoqassasoq, taava kikkut Paamiuniissappat kikkullu Tasiilamiissappat ?

Taava takorloortigu Ilulissat aaliangerpoq siunniussaqaarlunilu ukioq 2030-mi 26.000-nik inoqalerniarlutik, tamannalu piviusunngoriaannaavoq takornariaqarneq aammalu aalisarneq taamatut ingerlaannassappat, taava nunatta avannaani upernavikkut eqqaanni qaleraleqarfissuarmi kikkut sulissappat aammalu kikkut pilersuissappat ?

Tassaniippullu Inatsisartugut. Taakkuuppummi nunarput ataatsimut isigalugu qanoq ineriartortinneqassanersooq annertuumik aaliangiisussat.

Isumaqarpunga immitsinnut arsaartuutiinnassanngikkutta piffissanngortoq ukiuni 30-ini tulliuuttuni nunarput ataatsimut isigalugu qanoq ineriartortinneqassanersoq aaliangersaasoqarnissaa.

Una pivara Nuna tamakkerlugu qinikkagut akisussaaffeqarlutik aaliangerniarlik nunarput ukiuni tulliuuttuni 30-ni qanoq ineriartortinneqassanersoq. Uagut Sulisitsisut Sulisartullu kattuffii malinnaajumaarpugut, aaliangigaallu naapertorlugu uagut pilersarusiussaagut. Kikkummi allat aaliangiissagaluaramik ? Tamattami soqutigisaraarput kommuunitta pitsaanerpaamik ineriartortinneqarnissaa, aamma taamaattussaavoq. Takorloorsinnaanngilara Kommuunerujussuit namminneq oqassasut: a'ajunngilarmi maani inerisaanngikkaluarussi. Taamaattumik aaliangiisussatuat tassaapput Inatsisartugut – qinikkagut, nunatta ineriartortinneqarnissaannut pisussaaffilikkagut.

Qineqqusaarneq naammasereermat qinersisoqareermallu ”merialaartariaqarpunga”. Qineqqusaarnerup ilaani Partiimik aaliangersimasumi qineqqusaartoq aammalu qinigaasoq oqariartoqattaarpoq inuit ikiorserneqarnissartik naatsorsuutigiiinnassanngikkaat suliartortariaqartullu. Miserratigissanngilara qamuuna annerama, tassami assersuutigalugu suliffissaaleqiffiusuni Tasiilami, Qaanaami, Narsami il.il ilaasortagut qanorluunniit illoqarfitsik 50-eriarlugu kaveqattaarlugu suliffissarsioraluarunik suliffissaqanngillat. Taakkuullunilu annernarsimassaqaq taamatut oqariartorfigineqarluni.

Aammami eqqaamaneqartariaqarmat sineriassuatsinni ilaasortaqarpugut ullormut taamaallaat 2 tiimiinnaq sulisartunik, aamma ilaasortarpaassuaqarpugut 4-5-6 tiimiinnaq sulisartunik. Imaanngilaq namminneq aaliangeraat akunnerit taakku taamaallaat sulissallutik. Taamaammat eqiasuttutullusooq imminnut pilersorumannngitsutut naliliiffigineqassanngillat.

Kiisalu ilaasortarpassuagut suliffissaqannginnertik, aammalu sumiiffiit ilaanni inissaqannginnertik peqqutigalugu Danmarkimut nuussimasut maanga nunamut utertinniarutsigit inunnik isumaginninnikkut aaqqissuussinerput ullumikkornit pitsaanerujussuusariaqarpoq. Tassami ataasiaannarata naammattoortarparput ilaasortagut sap. ak. marlukkaarlugit taamaallaat 800,00

kronimik ikiorsiiffigineqartut. Ullumikkullu 800,00 kroni qanoq ililluni inuussutigineqarsinnaagami ? Naatsumik oqaatigalugu inoqatigut ukiorpassuit akileraarsimasut sulisimasut suliffeerunnerat pillugu taamatut atugassaqartissinnaagutsigit tupigusuutigissanngilarput aaliangertarmata Danmarkimut nuunniarlutik.

Naggataatigullu qinikkagut inakkumavakka aningaasaatilissuarnik maanga nunamut qammaaqqullugit, nassuerutigisariaqarparpummi maani nunami aningaasaatigut killeqartut. Kajumissaarniarsigit maani nunami sorsuffiunngitsumi toqqissisimanartumi pitsaasumillu akitsuutitigut akileraatutitigullu atugassaqarfiusumi suliffeqarfinnik pilersitseqqullugit. Nunarpassuarni ilinniarsimanngitsut elektonikkimut tunngasunik suliaqartinneqartarput, isumaqarpungalu manni nunami tamakkununnga unammillersinnaakutsoortugut, sulisartoqatigummi nalunngikkunukku suliffeqarfimmi aningaasarsiatigut pitsaasumik atugassaqartinneqarlutik aammalu ullormut 8 tiimi sulisinneqarsinnaallutik suliaartussaqqaarput.

Naggataatigut misigisimavunga imatut oqariartortariaqarlunga: Ukiuni kingullerni meeqqat atugaat pitsaanerulersinneqartariaqartut oqariartuutigineqartuarpoq, tamannalumi aamma pissusissamisoorpoq. Meeqqagummi taakkuupput maani nunami asasatsinni ingerlatitseqqiisussat.

Soorunami ilaannikkut pisariaqartassaaq allatut ajornnavitsillugu meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsinnaanissaat, kisianni uanga qamuuna anniartarpugunga paaqqinnittarfinnik ulloq unnuarlu angerlarsimaffigineqarsinnaasunik ammaasoqaraangat, nuannaarutissatullu isiginngisaannarlugu. Illuatungaatigulli inuiaqatigiittut ajorsarnertut isigisarpara.

Taamaattuminguna sapinngisamik angajoqqaat suliffissaannik ataavartumik tunineqartariaqartut. Taannaannaangitsorli aamma aningaasarsialerneqartariaqarput inuussutigisinnaasaminnik, meeqqaminillu naammaginatsumik isumaginissinnaanngortillugit. Ataasiaannarnangami Inatsisartunut ilaasortat oqariartortut tusartarpakka SIK-p aningaasarsiai appasippallaartut, aammalu immikkut SIK-oorkormiunut aaqqissuussisoqartariaqartoq.

Ilisimassavarsi isumatigiinniarnermi tamatigut piunasaqartarpugut ilaasortatta

annertunerpaamik aningaasarsiaqartinneqarnissaat, akiligassat tamatumani aammattaaq eqqarsaatigalugit, kisianni ilissi isumaqatigiinniartitassi, malugalugu ilissi isumaqatigiinniartitassi annikinnerpaamik tunineqarnissarput anguniartuaannarpaat. Eqqaamassavarsimi uagut SIK-miik aningaasivissinnut matuersaat tigumminngilarput, ilissilu isumaqatigiinniartitasi pinngitsaalillugit matuersaammik arsaarsinnaanngilagut. Taamaattumik ilumut kissaatigigussiuk ilaasortagut annertunerusumik aningaasarsiaqassasut, taava tamanna takutissiuk, isumaqatigiinniartitasi pisussaaffilerlugit SIK isumaqatigiinniartillugu aningaasarsiatigut annertunerusumik tunisisariaqartut.

Tassami eqqaamavarput siorna SIK-p qassimiuaartitsinerani Inuit Ataqatigiit siulittaasuat oqariartortoq SIK-p isumaqatigiissutaanik atuisut aningaasarsiakippallaartut. Soorlulusooq assuaraluta. Maannakkut periarfissaqarputi tamanna qanoq iliuuseqarfigissallugu, tassami Naalakkersuisooqataalernikuuvusi. Takutissiuk taamatut oqariartornersi asuli oqaasiinnaanngitsoq, minnerunngitsumik maannakkut aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik tigummilernikuugissi ilisimallugu.

Ataqqinartut Sulisartoqatikka eqqaamajuassavarsi manna nuna ingerlanneqarsinaanngimmat ilisseqartinnagu, ilisseqanngippammi nunarput ullumikkutut angusaqarsimassanngikkaluarpoq. Nalunngilara oqariartorfigineqartuartugut pikkorluppallaartugut, nalunngilara oqarfigineqartuartugut, suliarforsinnaanngitsugut. Uangali upperaara akisussaaffimmik tunineqarutta tatigineqarlutalu minnerunngitsumillu upperinninnermik tunineqarutta nuna manna aamma siumut aallartissaqqaaripput. Aammali ilisimassavarput taamatut upperinninneq, tatigineqarneq, aammalu akisussaaffimmik tunisineq aamma illuatungaartigut pisussaaffiliinnermik tunniussisartoq. Tamannalu upperalugu tasioqatigiilluta ikioqatigiilluta ingerlasa massuma nunatta ineritikkiartoqqinneqarnissaa angutserlugu. Tamanna upperigutsigu manna nuna nammineerluta ingerlassinnaanissaa qanillieriangaaatsiassavarput, taamaattoqassappalli aamma naleqqussarsinnaasariaqarluta ilisimassavarput. Kisianni ataqqinartut sulisartoqatikka nunarsuarmioqatitsinnut mattutinngisaannassaagut, illuatungaartigulli ammarluta suleqatigisinnaasagut tamaasa suleqatigissavagut, pissutsinullu nutaanut mattunnata, nunarsuarmi kaavitsillugu pissutsit nutaat aammalu unammisassat nutaat takkuttuassapput. Inoqatitsinnullu allanut upperisaq aallaavigalugu ammillu qalipaataa aallaavigalugu asissunngisaannarta, tamannami iluaqutaanngisaannartoq silarsuup oqaluttuarisaanerata

takutittuarpaa, illuattungaaticulli inoqatitsinnut kikkugaluartunulluunniit
ataqqinninnermik takutitsisarta, inoqatinummi asissuineq
ataqqeqatigiinnermik pilersitsinngisaannarpoq, akiniaaneq toqqissisimanermik
pilersitsinngisaannarpoq. Illuatungaaticulli ataqqeqatigiinneq,
suleqatigiinnissamik pilersitsisarpoq, qaqugorsuarmullu ataqqeqatigiittumik
suleqatigiinnissamik pilersitsisarluni.

Kingumut ullorsiornissinni pilluakutsooritsi. Ullorsiorluarisilu.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

1. maj-tale, Fagbevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jess-g-berthelsens-1-maj-tale-2017>